

AXEL ANDERSSON
ALEXANDER SVEDBERG

Framtidens kritik

∩ TVÅ ESSÄER

ARIEL LITTERÄR KRITIK [9]

Förord

I sin första kritik, den av det rena förnuftet (1781), slog Immanuel Kant fast att han levde i »kritikens tidsålder«. Det är ett hävdande som inte förlorat i giltighet. Kritiken i Kants mening har blivit en bärande del av moderniteten och så småningom av det demokratiska samhällsskicket. I vår tid möter man emellertid allt oftare påstående om ett förestående slut på kritikens era. De aktuella debatterna om »faktaresistens«, »fejkade nyheter« och »filterbubblor« rymmer inte sällan föreställningen om att den myndiga, kritiskt prövande medborgaren gått under tillsammans med den fördigitala offentligheten. Och i akademiska kretsar lanseras begreppet *postkritik*.

Men vad menar man i så fall med »kritik«? Inom Fria Seminariet i Litterär kritik (FSL) har vi i femton år tvärs över kunskaps- och konststartgränser tänkt över, prövat och lekt med kritikens former, traditioner och uttryck. Ett kunskapande som erbjuder en såväl teoretisk som praktisk grund för att tänka kritiken inte bara i upplysningens och Kants efterföljd, utan som en flerrotad konst- och kunskapsform. Den snäva definition av kritik som ofta kommer till uttryck i akademisk omprövning har vi avsiktligt försökt lämna bakom oss.

Någon gång i början av 2015 uppkom inom FSL tanken att starta Kritiklabbet, ett laboratorium för att finna nya estetiska, ekonomiska och tekniska grunder för det som i en svensk kontext brukar kallas »dagskritik«. Det hade blivit alltmer uppenbart att pressen och etermedierna inte längre tyckte sig ha råd att ensamma finansiera den dagliga kritiken av de sköna konsterna. Nya medievänor och teknisk utveckling hade också försvagat dagskritikens ställ-

ning. En del nya initiativ fanns förstås, framför allt på nätet. Men det saknades affärsmodeller som kunde säkra kritikernas arvoden och vi behövde veta mer om dagskritikens möjligheter. Jag tog idén till Jacob Dalborg, då VD på Bonnier Books, och han anslog utan att tveka de medel vi behövde för två års drift av Kritiklabbet.

Planeringen för labbet inleddes våren 2016. I mitten av maj höll vi en hearing där kritikens olika institutioner och aktörer gav förslag till de uppgifter som labbet borde ta sig an. Hösten 2016 drog arbetet igång och vi har sedan dess, i samarbete med konstnärer, forskare, studenter och obundna tänkare från en rad olika discipliner, institutioner och lärosäten, genererat en avsevärd mängd kunskap om dagskritikens vara och möjligheter i vår tid. Arbetet har letts av Axel Andersson tillsammans med i tur och ordning Daniela Floman, Jenny Aschenbrenner och Hanna Svensson.

Boken *Framtidens kritik* rymmer två essäer tillkomna som ett resultat av Kritiklabbets arbete, vilka på var sin vis pekar ut och differentierar några av kritikens framtida möjligheter. Vår förhoppning är att den här boken skall bidra till att fördjupa och vidga diskussionen om kritik i allmänhet och dagskritik i synnerhet. Kritikens era är inte över, kritiskt handlande och tänkande upphör inte bara för att villkoren ändras. Ett samhälle bortom »kritikens tidsålder« är svårt att ens tänka sig. Nästan lika svårt, men långt viktigare, är att tänka sig hur kritiken ska förbli en omdanade och förändrande kraft i samhällets demokratiska utveckling, i filosofins och konstens kunskapande. Ett bra sätt att börja tänka över detta är att läsa och kritiskt diskutera essäerna i denna bok.

*Magnus William-Olsson,
Stockholm i januari 2018*